

Vabariigi Valitsuse 28.05.2020 korralduse nr 183 „Hoonestusloa menetluse ja keskkonnamõju hindamise algatamine“ muutmisest keeldumine

Korraldus kehtestatakse 14.03.2015-30.06.2015 kehtinud veeseaduse redaktsiooni § 22⁷ lõike 8 alusel ning kooskõlas ehitusseadustiku ja planeerimisseaduse rakendamise seaduse § 25 lõikega 1 ja haldusmenetluse seaduse § 43 lõikega 2.

Asjaolud ja menetluskäik

1. Saare Wind Energy OÜ (registrikood 12747106, asukoht Saare maakond, Saaremaa vald, Kuressaare linn, Tallinna tn 1, 93819; edaspidi SWE või taotleja) esitas 07.04.2015 Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile (edaspidi MKM) hoonestusloa taotluse koos ekspertarvamusega avaliku veekogu koormamiseks meretuulepargiga Saaremaa läänerannikul (edaspidi HL algatamise taotlus). HL algatamise taotluse kohaselt kavandatakse 100 tuulikuga meretuuleparki koguvõimsusega 600 MW, üksiku avamere tuuliku võimsusega 6MW. Eeldatav tuuliku torni kõrgus on 102 m ning ehitise maksimaalne kõrgus on kuni 180 m merepinnast. Planeeritava meretuulepargi suurus on 154,4 km² ja aastaseks elektritoodanguks on kavandatud 2800 GWh.

2. Tulenevalt ehitusseadustiku ja planeerimisseaduse rakendamise seaduse 01.07.2015-31.08.2015 redaktsiooni (edaspidi EhSRS²⁰¹⁵) § 25 lõike 1 lausest 1 menetletakse enne 01.07.2015 esitatud hoonestusloa taotlus lõpuni taotluse esitamise ajal kehtinud õigusaktide kohaselt. Ehitusseadustiku ja planeerimisseaduse rakendamise seaduse 01.09.2015-15.06.2016 redaktsiooni § 25 lõike 2 alusel andis 30.09.2015 MKM HL algatamise taotluse menetlemine üle Tehnilise Järelevalve Ametile (alates 01.01.2019 Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet; edaspidi TTJA). Agatamise taotluse esitamise hetkel kehtinud veeseaduse 14.03.2015-30.06.2015 redaktsiooni (edaspidi VeeS^{2015A}) § 22⁷ lõike 1 kohaselt otsustab hoonestusloa algatamise Vabariigi Valitsus, välja arvatud sama paragrahvi lõikes 1¹ sätestatud juhul.

3. Vabariigi Valitsuse 28.05.2020 korraldusega nr 183 „Hoonestusloa menetluse ja keskkonnamõju hindamise algatamine“ (edaspidi VV korraldus) algatati hoonestusloa menetlus SWE esitatud HL algatamise taotluse alusel. Sama korraldusega algatati avalikku veekogusse meretuulepargi rajamiseks keskkonnamõju hindamine (edaspidi KMH), mille käigus tuleb välja selgitada tuuleelektrijaama püstitamise, käitamise ja kasutuselt eemaldamisega kaasnevad mõjud ja analüüsida neid ning teha asjakohased uuringud meretuulepargiga koormatava mereala suhtes tervikuna. Korraldusega määrati koormatavale merealale tehtavate uuringute nimekiri ja uuringud kohustati läbi viima viie aasta jooksul KMH programmi heakskiitmisest arvates.

4. Keskkonnaministeeriumi (edaspidi KeM) 18.10.2021 kirjaga nr 7-12/20/2555-35 kiideti heaks SWE meretuulepargi KMH programm. KMH programmi järgi on kavandatavaks tegevuseks maksimaalselt kuni 100 tuulikuga meretuulepargi võimsusega kuni 1400 MW püstitamine ning ülekandesüsteemi kuni liitumiseni üldise elektrisüsteemiga (põhivõrguga) rajamine. Tuuliku rootori diameeter on eeldatavalt 250–280 m, mis tingib tuuliku maksimaalse kõrguse kuni 310 meetrit.

5. SWE esitas 07.10.2022 hoonestusloa alal ja seda ümbritseval alal läbiviidud uuringute tulemustest lähtuvalt taotluse hoonestusloa ala korrigeerimiseks ja laiendamiseks summaarse kogupindalaga kuni 197,5 km², s.o suurenemine maksimaalselt ca 27,9% ulatuses (edaspidi taotlus). Samuti tegi taotleja ettepaneku kuni taotluse osas otsuse tegemiseni mitte algatada taotletaval ala ning sellega 3 km ulatuses piirneva puhverala osas hoonestusloa menetlusi teiste TTJA-le esitatud ja esitatavate taotluste alusel. TTJA palus taotlejal 18.10.2022 e-kirjaga taotlust täiendada ja esitada geoloogiline merepõhja uuring koos geofüüsikalise uuringuga ning kalastiku ja linnustiku uuring, millele taotluses viidatud on.

5.1. Taotluse kohaselt asub laiendatav ala Eesti mereala planeeringus tuuleenergeetika arendamiseks sobivaks määratletud alas. Teostatud on kohapõhised geoloogilised, kalastiku, ja linnustiku uuringud. Hoonestusala laiendus ja korrektsioon tuleneb taotluse kohaselt objektiivsetest ehitustehnilistest asjaoludest, mille mitteametamine muudaks meretuulepargi realiseeritavuse ebatõenäoliseks ega aitaks kaasa Eesti energeetikas väga teravaks muutunud probleemide (varustuskindlus, mõistlik hinnatase, keskkonna- ja kliimasõbralikkus) lahendamisele.

5.2. Taotluse kohaselt on hoonestusloa ala korrigeerimine loode suunas kooskõlas põhimõttega vältida võimalikku negatiivset mõju kalastikule ning linnustikule, mis oleks eeldatavasti suurem kui hoonestusloa ala korrigeerida näiteks põhja või kirde suunas. Taotluses on välja toodud, et enimkasutatavat merepõhja rammitavat vaivundamenti (*monopile*), ei saa meretuulepargis lubjakivi kõvaduse tõttu kasutada. Seega on peamiseks valikuteks puurimisega merepõhja paigaldatavad vaivundamendid (*drilled monopile*) või gravitatsioonilised vundamendid (*gravity foundation*). Puurimisega paigaldatavate vaivundamentide puhul on lubjakivi pealmise kihi sügavus merepinnalt olulisim parameeter vundamendi mõõtmete ja reaalse kasutatavuse seisukohalt. Merepõhja geoloogilise ehituse uuringu põhjal on järeldatud, et kuivõrd piirkonnad lubjakivi pealiskihiga sügavamal kui 40 m on tehnilise lahenduse ja keskkonnamõju tõttu praktiliselt mittesobivad ning algsest VV korraldusega määratletud hoonestusalast 25,8 km² on lubjakivi lasuvussügavus suurem kui 40 meetrit, ei ole seal eeldatavasti tuulikute paigaldamine mõistlik. 07.10.2022 esitatud hoonestusloa ala korrigeerimise ja laiendamise taotluse alast on 34,4 km² ebasobiv. Gravitatsiooniliste vundamentide puhul tuleb lubjakivil lasuv pealispinnas eemaldada ja asendada kruusapadjaga. Mida paksem on pehmete setete kiht, seda suurem on keskkonnamõju. Taotluses on eeldatud, et üle 4 m paksuse lubjakivil lasuvate setetega asukohti tuleb tehnilist lahendust ja keskkonnamõju arvestades pidada praktiliselt mittesobivaks. Algsest VV korraldusega määratletud alast umbes 55,9 km² ning korrigeeritud taotlusest 64,7 km² on seetõttu tuulikute sel viisil rajamiseks ebasobiv. Hoonestusloa menetluse ala tuleb korrigeerida, et tagada meretuulepargi realiseerimiseks vältimatult vajalik koguvõimsus.

5.3. Lisaks on taotluses välja toodud, et Saaremaa läänerrannikul paikneval meretuuleenergeetika arendamise alal peab esimene meretuulepark olema piisavalt suur, et ülekandesüsteemi rajamine oleks arukas. SWE leiab, et meretuuleparki ei ole võimalik seetõttu rajada oluliselt väiksemana kui kavandatav 1400 MW ning meretuulepargi ala on vajalik laiendada kõige realistlikumas suunas loodesse. Hoonestusloa lõplikul väljastamisel võib välja arvata piirkonnad (nn orud merepõhjas), kuhu tuulikuid ehitustehnilistel põhjustel eeldatavasti ei paigaldata

5.4. Taotluse kohase laiendatud ala koordinaadid on (L-Est97):

Nurgapunkti nr

1.	X ₁ : 6456675	Y ₁ : 349600
2.	X ₂ : 6456650	Y ₂ : 353000
3.	X ₃ : 6453650	Y ₃ : 358325
4.	X ₄ : 6450650	Y ₄ : 362100
5.	X ₅ : 6450650	Y ₅ : 368225
6.	X ₆ : 6449000	Y ₆ : 370125
7.	X ₇ : 6445975	Y ₇ : 372425
8.	X ₈ : 6442800	Y ₈ : 373125
9.	X ₉ : 6442825	Y ₉ : 353025

6. VeeS^{2015A} § 22⁷ lõike 8 kohaselt võib Vabariigi Valitsus hoonestusloa taotleja põhjendatud taotlusel muuta hoonestusloa algatamisel määratud tingimusi ning taotlust menetleb ja

ettepaneku tingimuste muutmiseks teeb hoonestusloa menetleja. Antud juhul on taotluse menetlejaks TTJA.

Asjaomaste asutuste seisukohad hoonestusloa ala laiendamise taotlusele

7. TTJA saatis 16.12.2022 kirjaga nr 16-7/20-06558-047 SWE 07.10.2022 esitatud hoonestusloa ala laiendamise taotluse asjakohastele asutustele seisukoha võtmiseks ning küsis, kas ja millistel tingimustel on ala laiendamine võimalik. Seisukohta küsiti Eesti Keskkonnaühenduste Kojalt, Terviseametilt, Keskkonnaametilt, Kaitseministeeriumilt, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumilt, Rahandusministeeriumilt, Muinsuskaitseametilt, Liivi Lahe Kalanduskogult, Pärnu Linnavalitsuselt, Transpordiametilt, Maaeluministeeriumilt, Keskkonnaministeeriumilt, Politsei- ja Piirivalveametilt, Siseministeeriumilt, Päästeametilt, Kihnu Vallavalitsuselt, Lääneranna Vallavalitsuselt, Häädemeeste Vallavalitsuselt, Saarde Vallavalitsuselt, Keskkonnaagentuurilt ning Põllumajandus- ja Toiduametilt.

7.1. Lääneranna Vallavalitsus teatas 21.12.2022 kirjas nr 2022/8-3/2359-2, et hoonestusloa ala laiendamise taotluse osas neil ettepanekuid ei ole.

7.2. Terviseamet kinnitas 22.12.2022 kirjas nr 9.3-1/22/9850-2, et on tutvunud esitatud materjalidega ning ei esita vastuväiteid hoonestusloa ala laiendamise taotlusele.

7.3. Päästeameti Lääne päästekeskusel puuduvad 27.12.2022 edastatud kirja nr 7.2-3.4/8040-2 kohaselt taotlusele ettepanekud ja vastuväited.

7.4. Pärnu Linnavalitsus teavitas 06.01.2023 kirjas nr 8-5/4841-4, et on tutvunud taotluse sisuga ning täiendavaid arvamused ala laiendamise tingimuste osas puuduvad.

7.5. Rahandusministeerium (edaspidi RaM) palus 09.01.2023 kirjas nr 15-1/9925-2 taotlejal esitada uuringud, millest tulenevalt on esitatud ala laiendamise taotlus ning teavitas, et aramus hoonestusloa laiendamise taotlusele antakse peale nimetatud uuringutega tutvumist. Lisaks märkis RaM, et vastavalt Maa-ameti avalike veekogude hoonestuslubade kaardirakenduse andmetele on SWE hoonestusala laiendatud alale oma hoonestusloa taotlused esitanud ka teised arendajad. SWE hoonestusloa taotluse ala suurendamisel tuleb tagada olukord, kus arendajaid koheldakse võrdselt. TTJA edastas RaM-ile 09.01.2023 kirjaga nr 16-7/20-06558-058 SWE poolt 24.10.2022 esitatud geoloogilise merepõhja uuringu, kalastiku uuringu ja linnustiku uuringu.

7.5.1. RaM tõi oma 19.01.2023 vastuskirjas nr 15-1/9925-4 välja, et kalastiku ja linnustiku uuring toetavad hoonestusala laiendamist. Samas ei nähtu uuringutest, et esialgsel taotletaval hoonestusloa alal oleks kavandatud tegevus takistatud. Geoloogilisest merepõhja uuringust ja SWE taotlusest nähtub, et tulenevalt geoloogiast ja ehitustehnilistest tingimustest eeldatakse, et osa alast ei sobi puurimisega paigaldatavatele vaivundamentidele ja/või gravitatsioonivundamentidele. Esitatud materjalidest saab järeldada, et taotleja poolt soovitud tuulikute arvu, paigutuse ja võimsusega 1400 MW suurust meretuuleparki soovitud tehnoloogiaga rajada ei saa. Võttes arvesse, et VV korraldusega kavandati 100 tuulikuga meretuuleparki koguvõimsusega 600 MW, siis tuulikute arvu vähenemist kompenseerivad oluliselt suurema võimsusega tuulikuid kui algselt, 2015. aastal esitatud taotluses toodud. Samuti on võimalik merepõhja geoloogiast tulenevat takistust tuulikute vundamentide rajamiseks lahendada tuulikute paigutuse või vundamentide alternatiividega, arvestades sh ka näiteks rajamise etapiviisilisust või innovatiivseid lahendusi ujuvvundamentide näol. Seega ei ole RaM-i hinnangul põhjendatud hoonestusala laiendamine lähtuvalt merealal läbiviidud geoloogilise merepõhja uuringu, kalastiku uuringu ja linnustiku uuringust.

7.6. Maaeluministeerium tõi 09.01.2023 kirjas nr 6.2-15/815-3 välja, et SWE poolt taotletav meretuulepargi ala kattub kutselise kalapüügi aladega, mis asuvad Läänemeres Rahvusvahelise Mereuurimisnõukogu (ICES) alarajoonis 28-2 ja jäävad väikestesse püügiruutudesse 355, 340, 356, 341. Kuna hoonestusloa ala laiendamine võib oluliselt mõjutada traalpüüki antud aladel, siis peetakse oluliseks kaasata menetlusprotsessi ka kalanduspiirkonna algatusrühma MTÜ Saarte Kalandus ja Eesti Kalurite Liitu. Lisaks andis Maaeluministeerium teada, et kuivõrd ei ole veel taotluses nimetatud uuringutega saanud tutvuda, ei võeta seisukohta ainult taotluses välja toodud lõigete alusel. TTJA edastas 09.01.2023 Maaeluministeeriumile SWE poolt 24.10.2022 esitatud geoloogilise merepõhja uuringu, kalastiku uuringu ja linnustiku uuringu. Maaeluministeerium kinnitas 08.02.2023 täiendavalt e-kirja teel, et on materjaliga tutvunud ning selles etapis rohkem küsimusi neil ei ole.

7.6.1. TTJA edastas 10.01.2023 MTÜ-le Saarte Kalandus ja MTÜ-le Eesti Kalurite Liit hoonestusloa ala laiendamise taotluse arvamuse andmiseks. Määratud tähtjaks arvamust ei esitatud.

7.7. Transpordiamet selgitas 09.01.2023 kirjas nr 7.2-4/22/28549-2, et lähtuvalt Eesti mereala planeeringust peab tuuleenergeetika arendusalal nr 2 olema tagatud laevaliiklusele läbipääsukoridor. Arvestades, et laevaliikluse ohutuse seisukohast on parem pigem üks lai läbipääsukoridor, nagu on markeeritud ka Eesti mereala planeeringus, mitte mitu kitsamat, aga ka seda, et SWE taotletav juba menetluses olev tuulepargiala ulatub üle mereplaneeringus näidatud veeliiklusala, võiks ala SW8 asemel võtta tuuleparkide jaoks kasutusele alade SW6 ja SW7 vaheline veeliiklusala riba. Eelnevast tulenevalt on Transpordiamet nõus hoonestusloa menetluse algatamisega tingimusel, et tuulepargi ala SW8 jäetakse ära või leitakse sellele uus asukoht. Praegusel juhul taotleb SWE oma tuulepargiala laiendamist just alale, mis eelkirjeldatud lahenduse puhul jääks veeliikluse alt välja. Seega ei ole Transpordiametil veeliikluse ohutuse seisukohast vastuväiteid hoonestusloa ala laiendamisele loode suunas. Samas võib olla vajalik kõnealuse ala kitsendamine edelaküljest, kui veeliikluse analüüsi tulemusena selgub, et laevaliiklusele on vaja alles jääva koridori laiusest rohkem ruumi.

7.8. Keskkonnaamet kinnitas 09.01.2023 kirjaga nr 6-2/22/24667-2, et on tutvunud esitatud materjalidega ning vastuväited hoonestusloa ala laiendamise taotlusele puuduvad.

7.9. Siseministeerium andis 12.01.2023 e-kirjas teada, et kui taotleja soovib ala laiendada ja on selle raames läbi viinud vajalikud mõjuhindangud (ennekõike mõju ESTER raadiosidele), siis ei tohiks nende vaatest eraldi takistusi olla. Küll soovib Siseministeerium jätkuvalt, et hoonestusloa taotlemise käigus oleks kirjeldatud nägemus ja plaan, kuidas tagatakse mereohutus ja võimaliku reostuse vältimine tuulegeneraatori masti purunemise või kinnitustest lahti tulemise korral. Siseministeerium andis ka teada, et töötab välja 2023. aasta I kvartali jooksul juhise meretuulikute arendajatele, millest saab täpsemalt lähtuda merepääste sündmuse kirjeldamisel ja seetõttu on mõistlik arendajal alustada selle kirjeldamisega pärast juhendi valmimist.

7.10. Keskkonnaagentuur teatas 12.01.2023 kirjaga nr 6-6/22/2179-2, et neil puuduvad vastuväiteid ning lisatingimusi hoonestusloa ala laiendamise osas ei esitata.

7.11. MKM on 18.01.2023 kirjas nr 1.10-17/2022/7681-2 seisukohal, et ala laiendamise aluseks peab olema tõendatud materjal. See tähendab, et on läbi viidud vastav uuring või keskkonnamõju hindamine, mille analüüsi põhjal saab teha järeldused, et kogu praegu SWE menetlusega hõlmatud alale ei ole võimalik meretuuleparki rajada.

7.11.1. TTJA edastas 18.01.2023 MKM-ile SWE poolt 24.10.2022 esitatud geoloogilise merepõhja uuringu, kalastiku uuringu ja linnustiku uuringu.

7.11.2. MKM tõi 10.02.2023 vastuskirjas nr 1.10-17/2022/7681-4 välja, et esialgsel taotletaval hoonestusloa alal ei ole kavandatud meretuulepargi rajamine takistatud. Ühestki analüüsist ei ilmne, et antud hoonestusalal oleks meretuulepargi rajamine välistatud või ei ole soovitatav. Geoloogilise merepõhja analüüs sedastab, et ujuva poiga tehtud uuring ei ole täielik ja suurimaid kattuvaid liivalaie ei saanud üksikasjalikult kaardistada. Esitatud on kaudne hinnang, et nn pimedate laikude vahel on muda ning kõiki objekte ei suudetud tuvastada. Geoloogilise merepõhja uuring annab peamised andmed merepõhja kohta, kuid selles ei jõuta järeldusele, et antud alale ei ole võimalik sobiva tehnoloogiaga tuulikuid püstitada. Geoloogiast tulenevat takistust meretuulikute vundamentide rajamiseks saab lahendada nende paigutuse või vundamentide tüüpide alternatiividega, arvestades sealhulgas näiteks rajamise etapiviisilisust või innovatiivseid lahendusi ujuvvundamentide näol. MKM-i hinnangul ei ole SWE 07.10.2022 esitatud taotluses märgitud hoonestusloa ala laiendamine põhjendatud.

7.12. Eesti Keskkonnaühenduste Koda, Muinsuskaitseamet, Liivi Lahe Kalanduskogu Keskkonnaministeerium, Politsei- ja Piirivalveamet, Kihnu Vallavalitsus Häädemeeste Vallavalitsus, Saarde Vallavalitsus ning Põllumajandus- ja Toiduamet määratud tähtjaks oma seisukohta ei esitanud. VeeS^{2015A} § 22⁷ lõike 2 kohaselt kui arvamuse avaldaja nimetatud tähtja jooksul oma arvamust ei esita, loetakse, et tal puuduvad hoonestusloa taotlusele vastuväited. TTJA lahendab SWE hoonestusloa taotluse ala laiendamise ilma eelmainitud asutuste arvamusega.

8. TTJA edastas 13.02.2023 kirjaga nr 16-7/20-06558-068 asjaomaste asutuste seisukohad taotlejale arvamuse avaldamiseks.

8.1. SWE andis 16.02.2023 e-kirjaga teada, et uuringutulemustest lähtuvalt ei nõustuta RaM-i ning MKM-i seisukohtadega ning et viidatud asutused on hoonestusloa ala laiendamise taotluse juurde kuuluvate uuringute tulemusi ja/või meretuulepargi ehitamise spetsiifikat mõistnud ebatäpselt. Eeltoodust lähtuvalt taotleti TTJA määratud vastamise tähtja pikendamist kuni 09.03.2023, et kõik RaM-i ning MKM-i püstitatud küsimused on võimalik lahendada läbi täiendavate selgituste. Taotleja hinnangul on kõik alused laiendustaotluse rahuldamiseks olemas ning see on vältimatult vajalik meretuulepargi realiseerumisele.

9. Lähtudes asjaomaste asutuste poolt taotlusele antud seisukohtadest ning võttes arvesse taotleja ja asjaomaste asutuste esindajate vahel 23.02.2023 toimunud kohtumisel arutatut, esitas SWE 31.03.2023 e-kirjaga Pondera Consult (<https://ponderaconsult.com/en/>) poolt 31.03.2023 koostatud ekspertarvamuse nr 721034 „*Expert opinion expansion SWE offshore windfarm*“ (edaspidi täiendav ekspertarvamus või Pondera analüüs) hoonestusloa ala laiendamise taotluse juurde. Täiendavas ekspertarvamuses on välja toodud, et praegusel hoonestusloa alal ei ole vaivundamentidele ehitamine teostatav, sest lubjakivi on kaetud settekihtidega suurtes täidetud orgudes, mis toob kaasa kõrge riski puurimisel, suure keskkonnamõju ja kulu. Projekti majanduslikult efektiivseks muutmiseks ja negatiivsete keskkonnamõjude minimeerimiseks soovib ekspertarvamuse koostaja hoonestusala laiendada, et vältida kõrge riskiga kohti ja vähendada võrguga liitumise kulusid MW kohta. Samas e-kirjas teatas SWE, et on valmis hoonestusloa lõplikul väljastamisel loobuma meretuulikute paigaldamiseks mittesobivate alade taotlemisest.

9.1. TTJA edastas 04.04.2023 kirjaga nr 16-7/20-06558-074 RaM-ile ja MKM-ile taotleja poolt 31.03.2023 esitatud täiendava ekspertarvamuse. Lisaks palus TTJA 12.04.2023 kirjaga nr 16-7/20-06558-075 Keskkonnaministeeriumilt (edaspidi KeM) seisukohta, kas olemasolevale hoonestusloa alale, kus on kohati sügavad setetega täitunud orud, võib meretuulikute rajamine kaasa tuua ebamõistlikult suure keskkonnamõju, mistõttu on ilmtingimata vajalik hoonestusloa ala laiendamine.

9.2. MKM tõi 16.04.2023 kirjas nr 1.10-17/2023/1899-2 välja, et esitatud täiendavast ekspertarvamusest nähtub, et antud aladele, mille osas on välja toodud pinnase konditsiooni ebasobivus, on siiski võimalik tuulikuid püstitada. Täiendavas ekspertarvamuses on välja toodud, et gravitatsioonvundamendi rajamine põhjustaks suurt setete liikumist ning võimalik, et seeläbi ka olulist keskkonnamõju. Samuti tooks see kaasa ebamõistlikult suure vundamendi vajaduse. Küll aga ei kirjelda taotleja vaivundamendi paigaldamise konkreetseid keskkonnamõjusid. Täiendavas ekspertarvamuses mainitakse keskkonna osas vaid, et osa pinnasest on vajalik eemaldada ja kuna ei ole läbi viidud keskkonnamõjude hindamise analüüsi, siis ei saa ka praegu hinnata võimalike leevendusmeetmete rakendamist reaalsele keskkonnamõjudele. Seega vaivundamendi osas nähtub ainult, et tegemist oleks kuluka lahendusega, mis suure tõenäosusega mõjutab projekti kulutõhusust negatiivselt, kuid on ebaselge, millisel määral. Tuginedes SWE poolt esitatud täiendavas ekspertarvamuses toodud analüüsile, on MKM seisukohal, et taotleja 07.10.2022 esitatud taotluses märgitud hoonestusloa ala laiendamine ei ole põhjendatud.

9.3. RaM-i 18.04.2023 kirjas nr 15-7/2498-2 on välja toodud, et täiendavas ekspertarvamuses on kokkuvõtvalt jõutud järeldusele, et taotletav hoonestusala laiendamine suurendab tuulepargi kulutõhusust ning aitab vältida ja leevendada vundamentide rajamisega kaasnevat ehitusaegset negatiivset keskkonnamõju. SWE hoonestusloa ala laiendamise taotluse kohane ala paikneb kogu ulatuses Eesti mereala planeeringus tuuleenergeetika arendamiseks sobivaks määratud alal. Lähtudes oma pädevusest leiab RaM, et taotlus on kooskõlas Eesti mereala planeeringuga.

9.4. KeM vastas 07.04.2023 e-kirjaga, et ametliku seisukohta ei esitata. Keskkonna vaatest ei ole KeM-i hinnangul oluline, milline arendaja kõrval oleval alal tuuleparke arendama hakkab ning lõplikud vastused, mis mahus mingile alale tuulikuid rajada saab, peab andma KMH.

10. TTJA edastas 28.04.2023 kirjaga nr 16-7/20-06558-079 taotlejale asjaomaste asutuste täiendavad arvamused seisukoha andmiseks tähtajaga 12.05.2023. TTJA selgitas, et KeM-i poolt 18.10.2021 kirjaga nr 7-12/20/2555-35 kinnitatud KMH programmi kohaselt kavandatakse 100 tuulikuga meretuuleparki koguvõimsusega kuni 1400 MW. KMH programmis on välja toodud kaks alternatiivi: 1. põhialternatiiv, milleks on hoonestusloa taotlusega algatatud maksimaalselt kavandatav tegevus ehk 100 tuulikuga ja 600 MW koguvõimsusega meretuulepark; 2. põhialternatiiv, milleks on SWE hoonestusloa taotluse ala ümbritsev ulatuslikum ala ca 33% ulatuses, ehk 100 tuulikuga ja 1400 MW koguvõimsusega meretuulepark. TTJA väljendas arusaamatust, miks SWE soovib edasi minna KMH programmi kohase alternatiiviga 2 ning on jättnud kõrvale alternatiivi 1. KMH programmi kohaselt seisneb KMH metoodika kavandatava tegevuse prognoositavate keskkonnamõjude võrdlemises õigusaktides kehtestatud piinormidega ja soovitude andmises optimaalse ehk parima variandi rakendamiseks. TTJA leidis oma kirjas, et lähtuda tuleb eelkõige VV korraldusest hoonestusloa ja KMH menetluse algatamiseks ning taotleja ei saa eeldada, et hoonestusloa ala on võimalik suurendada. Lisaks palus TTJA taotlejalt infot kui palju ja millise võimsusega tuulikuid mahub algatatud alale praeguste teadmiste juures. Täiendava ekspertarvamuse kohaselt on tänapäeval (ja perioodil 2025-2030) meretuulepargi miinimumvõimsus 1000 MW (200 km²) ja TTJA arvates on olemasolevale hoonestusloa alale võimalik mahutada meretuulepark koguvõimsusega vähemalt 1000 MW, mis on juba suurem kui VV korraldusega algatatud hoonestusloa menetluses määratud ala. Väljaselgitatud asjaolude alusel on SWE 07.10.2022 ala suurendamise taotluse taga peamiselt ärilised põhjused, kus projekti elluviimine ilma ala suurendamata on eelduslikult kulukam ja ressursinõudlikum, aga mitte ilmtingimata võimatu. Lisaks märkis TTJA, et seni menetluses väljaselgitatud asjaoludel kaldutakse taotluse rahuldamata jätmise poole.

11. SWE pikendas TTJA 28.04.2023 kirjale nr 16-7/20-06558-079 vastamise tähtaega kuni 29.05.2023 ja andis tähtaegselt vastused MKM-i, RaM-i ja TTJA seisukohtadele ning palus taotluse koormatava ala laiendamiseks täies ulatuses rahuldada.

11.1. Taotleja märkis, et RaM on loobunud enda 19.01.2023 kirjas esitatud seisukohast, justkui ei oleks koormatava ala laiendamine läbiviidud uuringute valguses põhjendatud. Enda 18.04.2023 kirjas ei ole RaM esile toonud ühtegi sisulist vastuväidet koormatava ala laiendamisele ja on seega aktsepteerinud Pondera analüüsi järeldusi. Seoses RaM-i menetluslike seisukohtadega taotlejate võrdse kohtlemise kohta märgib SWE, et võrdselt on võimalik kohelda üksnes võrdses olukorras olevaid menetlusosalisi. SWE taotluse alusel on algatatud hoonestusloa menetlus, mis tagab SWE-le õigustatud ootuse menetluse läbiviimise ja mh veeseaduse 01.07.2015-07.07.2015 redaktsiooni (edaspidi VeeS^{2015B}) § 22⁹ lõike 3¹ rakendamise suhtes. Seejuures loob viidatud säte SWE-le sõnaselge õiguse taotleda hoonestusala laiendamist esitatud taotluste arvelt, mille suhtes menetlust algatatud ei ole – sätte sõnastus välistab koormatava ala laiendamise üksnes nendele aladele, mille suhtes on hoonestusloa menetlus algatatud. SWE hinnangul ei ole põhjust tõlgendada sätet erinevalt selle grammatilisest tähendusest. Koormatava ala nihutamise või suurendamise välistab ainult vaadeldaval alal teise hoonestusloa menetluse algatamine, mitte hoonestusloa taotluse esitamine. Hoonestusloa taotluse esitamine ei anna enne menetluse algatamist taotlejale mistahes õiguslikult kaitstavat positsiooni ega loo taotlejale mistahes õigustatud ootust taotluse menetlemise suhtes.

11.2. SWE ei nõustunud MKM-i poolt esile toodud vastuväidetega ning tõi välja, et koormatava ala laiendamise menetluses on SWE esitanud TTJA-le asjatundja arvamuse. Pondera on ligi 20 aasta pikkuse kogemusega tunnustatud rahvusvaheline konsultatsioonibüroo, mis keskendub energiaprojektide arendamisele. Pondera analüüsis on esile toodud, et tuulikute püstitamine algele alale on SWE taotluses esile toodud ulatuses ebarealistlik. Mitte kusagil ei ole Pondera analüüsis väidetud, et tuulikuid oleks kindlasti võimalik või realistlik SWE poolt esile toodud ebasobivale alale püstitada. Selle asemel on Pondera analüüsis esile toodud, et SWE poolt esile toodud ebasobivatele aladele tuulikute püstitamine on võimatu või võimalik üksnes talumatult kõrge finantsinvesteeringu puhul. Seega nende alade kasutamine on faktiliselt võimatu tehnilistel ja/või majanduslikel põhjustel. SWE märgib ka, et koormatava ala laiendamise taotluse rahuldamise eelduseks ei saa igal juhul olla ebasobiva ala kasutamise tehniline võimatus. Arvestades tänapäevast teadus-tehnilist arengutaset, oleks tuulikuid põhimõtteliselt võimalik rajada ka äärmiselt ebasobivatele aladele, mistõttu tuulikute rajamise „võimatus“ ei saa olla asjakohane kriteerium. Praktikasse seavad sellele piirid kasutatavate tehniliste lahenduste maksumus. Samamoodi oleks tehniliselt teoreetiliselt võimalik tuulikute rajamine nt lindude rändekoriidoridesse selliselt, et lindude lähenemisel tuulikud peatuvad, kuid seda ei tehta sellise lahenduse ilmselgelt majandusliku ebamõistlikkuse tõttu. Samal põhjusel ei saa ka käesoleval juhul nõuda SWE-lt, et taotleja tõendaks tuulikute rajamise tehnilise võimatuse. Teiseks rõhutab SWE, et Pondera analüüsis on esile toodud ebasobivale alale vaivundamentidega tuulikute paigaldamise ulatuslikud keskkonnamõju, mistõttu on MKM-i kriitika asjakohatu. Kui vundament rajatakse kohtadesse, kus on üle nelja meetri paksune katendi sete, on keskkonnamõju palju suurem (eriti gravitatsioonilise vundamendi puhul) võrreldes olukorraga, kus vundament rajatakse alale, kus see kiht on õhem või puudub sootuks. Seega on olemas keskkonnaga seotud põhjused, miks mitte kasutada kogu esialgset ala ja miks laiendada tuulepargi esialgset ala, et vältida suure keskkonnamõjuga alasid, ilma et peaks vähendama tuuleturbiinide arvu. Teine võimalus on panna puur vaiade alla ja tõmmata need puuri abil alla. See on aga keeruline ja kallis töömeetod. Kestav oleval pinnas tuleb eemaldada ja see avaldab lisamõju keskkonnale. Sügavamates kohtades on suur kogus pinnast, mis tuleb eemaldada. Pehme pinnas võib kergesti kokku variseda, mistõttu on vaja pikki kallakuid (või

sulundkonstruktsioone), ning keskkonnamõju on väga suur, kuna sete resuspendeerub ja hajub veesambas. Suuremate vaiade paigaldamise keskkonnamõju on samuti palju suurem ning veealune müra, mis tekib suure läbimõõduga toruvaiade paigaldamisel, on märkimisväärne probleem kogu meretuuleenergeetika sektoris. SWE on Pondera analüüsile tuginedes esile toonud, et vaivundamentide kasutamine ebasobival alal ei ole majanduslikult realistlik alternatiiv. Kui tuleb paigaldada puuritavad vaiad (vaivundamendid ja/või vaiad), on soovitatav planeerida need ainult nendesse kohtadesse, kus pehmest settest katend on (väga) õhuke. Kui see ei ole võimalik, peab puur olema puurimiseks ja langetamiseks suures teraskestas, mis takistab puuraukude seinte kokkuvarisemist. Need kestad saab eemaldada alles pärast seda, kui vaiad on paigaldatud ja tsementeeritud. See tähendab, et on vaja palju kesti või tuleb kavandada integreeritud ja kulukat töömeetodit, mille korral paigaldatakse vaiad kohe pärast puurimist. Teine võimalus on panna puur vaiade alla ja tõmmata need puuri abil alla. See on aga keeruline ja kallis töömeetod – seega on mõlemad alternatiivid väga kõrge maksumusega. Vundamendi paigaldamine kohtadesse, kus on katend ja kus seda ei ole, tooks tõenäoliselt kaasa vajaduse kasutada kahte eripuurikomplekti, mis seaks ohtu projekti elluviidavuse. Samuti kirjutas MKM, et uuring ei anna alust järeldada, et sellel alal ei ole võimalik rajada sobiva tehnoloogiaga tuuleturbiine. Tegelikult tuvastati uuringus alad, kus vundamentide rajamine on kas võimatu või teostatav ainult vastuvõetamatute rahaliste investeeringute korra. Uuringu käigus tuvastati muu hulgas kaks suuremahulist paleokanalit, mis on lõikunud lubjakivisse ja jäätekkelisse moreeni. Need ei ole batümeetriliselt nähtavad, kuid seismiliste uuringute põhjal teame, et need on kuni 20 meetri sügavusel ja täidetud väga pehme peeneteralise settega. Selliste pinnasekihtide peale ei saa paigaldada gravitatsioonilist ega vaivundamenti. Selle argumendi kaalumiseks võiks kuni 20 meetri paksust väga pehme pinnase kihti pidada täiendavaks veesügavuseks. Vaivundamentide kaal ja suurus kasvavad oluliselt koos veesügavusega. Kui vesi on sügavam, suureneb paratamatult vaivundamendi läbimõõt, mis ei lisa mitte ainult kaalu, vaid ka projekti keerukust. Kus vähegi võimalik, tuleks tõsistel logistilistel kaalutlustel jääda vaia ühe läbimõõdu juurde ja vältida olukorda, kus mõni vai peaks olema palju suurem ja raskem. See teeb seadmete valiku palju tõhusamaks. SWE rõhutab, et olukorras, kus ka Pondera analüüsist nähtuvalt eeldab vaivundamentide kasutamine ebasobivatel aladel projektipõhiste erilahenduste väljatöötamist, ei ole käesoleval hetkel võimalik hinnata kulutuste täpset rahalist suurust.

11.3. SWE märgib vastusena TTJA seisukohtadele, et KMH menetluse raames kaalutakse jätkuvalt nii alternatiivi 1 kui ka alternatiivi 2 rakendamist. Samas märgib SWE, et kõik menetlusse kaasatud isikud on andnud enda heakskiidu SWE KMH programmile, sh kõigile selles sisalduvatele alternatiividele. SWE rõhutab, et aluseta on seisukoht, justkui tuleks lähtuda eelkõige VV korraldusest. Taotletud koormatava ala laiendamist reguleerib VeeS (2015) § 22⁹ lõige 3¹, mis SWE hinnangul TTJA poolt viidatud kitsendusi ei sisalda ning ei anna alust ega kaalutlusõigust keelduda sättes ette nähtud eelduste täidetusel koormatava ala suurendamisest või nihutamisest kui sellisest. TTJA on VeeS^{2015B} § 22⁹ lõikega 3¹ analoogse veeseaduse 01.01.2019-30.09.2021 redaktsiooni (edaspidi VeeS²⁰²¹) § 222 lõike 4 kohaldamist käsitlenud OÜ Utilitas Wind koormatava ala laiendamise osas 09.03.2023 tehtud otsuses nr 1-7/23-063, kus märkis, et kaalutlusõiguse piirid on konkreetsel juhul napid, sest kõnealune norm annab suhteliselt täpsed tingimused ala muutmiseks. VeeS^{2015B} § 22⁹ lõike 3¹ sättes toodud eelduste täitmine annab taotlejale subjektiivse õiguse nõuda koormatava ala laiendamist. Need eeldused on SWE hinnangul käesoleval juhul täidetud.

Lisaks on SWE seisukohal, et TTJA poolt küsitud info, et kui palju ja millise võimsusega tuulikuid mahub algatatud alale praeguste teadmiste juures, ei ole SWE taotluse lahendamisel asjakohane, kuivõrd selle hindamine väljub pädeva asutuse kaalutlusruumist. OÜ Utilitas Wind koormatava ala laiendamise osas 09.03.2023 tehtud otsuses nr 1-7/23-063 ei ole TTJA pidanud

oluliseks, et taotleja oleks esile toonud täpse tuulikute paigutuse ja tuulikute paigutamise võimaluse. OÜ Utilitas Wind KMH programmi kohaselt on põhialternatiiviks 160 meretuuliku rajamine, kuid TTJA pidas põhjendatuks lähtuda hoonestusloa taotluses mainitud 299 tuulikust. OÜ Utilitas Wind koormatava ala laiendamise otsuses on märgitud ka, et OÜ Hiiumaa Offshore Tuulepark tõi menetluses esile, et otsuse eelnõus puudub hinnang koormatava ala muutmise vajadusele ja leidis, et VeeS²⁰²¹ § 222 lõike 4 alusel koormatava ala suurendamisel või nihutamisel ei saa lähtuda üksnes koormatava ala pindalast, vaid ka ala kasutamise eesmärgist. OÜ Hiiumaa Offshore Tuulepark oli lisanud ka kaardi, millelt nähtus võimalus paigaldada OÜ Utilitas Wind koormatavale alale kuni 252 tuulikut ka ilma ala nihutamata. TTJA märkis selles osas, et pädeval asutusel ei ole õigust sisustada OÜ Utilitas Wind taotlust koormatava ala muutmiseks, vaid teha kaalutletud otsus esitatud taotluse rahuldamiseks või rahuldamata jätmiseks. TTJA märkis, et VeeS²⁰²¹ § 222 lõiget 4 silmas pidades saab öelda, et just koormatava ala suurus on oluline, antud sätte kohaldamisel ei ole asjakohased näiteks tuulikute arv ega parameetrid. Tuulikute arv, võimsus ja paigutus selguvad eelkõige KMH ja uuringute tulemusena hoonestusloa menetluse raames. SWE leidis, et TTJA on kujundatud halduspraktikas ühemõtteliselt leitud, et ei saa koormatava ala laiendamise taotluse lahendamisel hinnata tuulikute arvu ega parameetreid ning puudub õiguslik põhjendus käsitleda käesolevaga SWE taotlust OÜ Utilitas Wind taotlusest erinevalt. Pondera analüüsist ja SWE poolt varem esitatud andmetest nähtuvalt on märkimisväärne osa algselt taotletud koormatavast alast tuulikute rajamiseks mitesobilik. Reeglina on 1 km² alale otstarbekas ehitada 5-7 MW tuulikuid, mistõttu on kuni 400 MW tuulepargi rajamiseks vältimatult vajalik ala laiendamine. SWE on seisukohal, et Pondera analüüsi ja varasemate SWE poolt esitatud asjaolude ja tõenditega on veenvalt kinnitatud, et SWE koormatava ala laiendamise ajendiks on KMH käigus teatavaks saanud asjaolud, mis takistavad olulises osas algselt taotletud ala kasutamist. Veel rõhutab taotleja, et TTJA etteheide, justkui viitaks laiendamise taotlus äriliste kaalutlustele ei ole õige. Iga keskkonnavalase piirangu puhul on võimalik viidata sellega kaasnevale ärilisele mõjule, kuid see ei tähenda, et muudatuse algpõhjus ei oleks keskkonnavalane. SWE toob võrdluseks esile, et ka OÜ Utilitas Wind taotluse puhul pidanuks TTJA sama argumendi pinnalt järeldama, et teatud alade välja langemine kahjustab eelkõige projekti äriolist tasuvust ja seetõttu ei ole koormatava ala laiendamine põhjendatud. TTJA ei saa ka käesolevas menetluses asuda teistsugusele seisukohale, kuivõrd see viitaks kaalutusõiguse olulisele rikkumisele ja samaväärses olukorras olevate taotlejate erinevale kohtlemisele. SWE jaoks jääb arusaamatuks TTJA viide, et VeeS^{2015B} § 22⁹ lõike 3¹ kohaldamiseks peab olema projekti elluviimine võimatu. Viidatud regulatsioon ei sätesta kriteeriumeid, mis peaksid olema täidetud selleks, et KMH leidude tulemusel koormatavat ala laiendada. Regulatsiooni eesmärk on võimaldada taotlejal viia projekti ellu senistel tingimustel (sh samas mahus ja sama suurel alal) ilma projekti tasuvust ja realiseeritavust kahjustamata. SWE on seisukohal, et seadusandja eesmärk regulatsiooni kehtestamisel oli, et selle käigus ei hakataks hindama projekti äriplaani teostamist erinevatel koormatavatel aladel ja just seetõttu on ala laiendamise eelduseks üksnes, et KMH on andnud uut teavet koormatava ala kohta.

12. TTJA edastas 31.05.2023 RaM-ile taotleja täiendavad seisukohad ala laiendamise osas. RaM vastas 22.06.2023 kirjaga nr 15-7/3968-2, et olles tutvunud SWE täiendavate seisukohtadega ja arvestades, et hoonestusloa ala laiendamise taotluse kohane ala paikneb kogu ulatuses Eesti mereala planeeringus tuuleenergeetika arendamiseks sobivaks määratud alal, ollakse seisukohal, et taotlus on kooskõlas Eesti mereala planeeringuga.

13. TTJA palus 15.06.2023 kirjaga nr 16-7/20-06558-086 arendajatelt, kes on esitanud hoonestusloa taotluse meretuulepargi rajamiseks Saaremaast läänes asuvale Eesti mereala planeeringu kohasele tuuleenergeetika arendamiseks sobivale alale, arvamust SWE 07.20.2022 esitatud koormatava ala laiendamise taotlusele. Arvamust küsiti Sunly Wind OÜ-lt, Eolus

Offshore Estonia OÜ-lt, CI NMF Estonia Sea I OÜ-lt (ka Copenhagen Offshore Partners A/S) ja TotalEnergies Renewables-ilt.

13.1. Sunly OÜ on oma 05.07.2023 vastuskirjas seisukohal, et SWE hoonestusloa ala laiendamise taotluse rahuldamine on vastuolus kehtiva õigusega. SWE väited selle kohta, nagu oleks SWE-l eelisõigus taotletud aladel menetluse algatamise suhtes, ei põhine õigusaktidel. Taotlusest nähtub, et SWE tegelik motivatsioon ala muutmiseks on ajendatud soovist oma tuulepargi võimsust oluliselt suurendada 600 MW-lt 1400 MW-ni. Seega soovides sisuliselt täiendavat hoonestusloa Eesti mereala planeeringuga hõlmatud tuuleenergeetika alale 800 MW võimsusega tuulepargi rajamiseks tagaukse kaudu, ilma selleks EhS-is ettenähtud menetlusreegleid ja taotlust esitamata ning ilma konkureerivate taotluste hindamise menetluses ja enampakkumisel osalemata. Sunly OÜ palub jätta tähelepanuta ka SWE väited selle kohta, et väiksema tuulepargi rajamine ei ole majanduslikult või tehniliselt otstarbekas. Sellisel juhul oleks SWE saanud juba oma algse hoonestusloa taotluse esitada suurema võimsusega tuulepargi arendamiseks ning selle mitte tegemine oli teadlik valik ning äririsk. Sealjuures palus Sunly OÜ arvestada, et esitatud seisukohad ei ole lõplikud, kuivõrd SWE KMH aruanne ei ole avalikult kättesaadav. Otsust ala laiendamise kohta ei saa teha enne KMH aruande heakskiitmist. KeM-i poolt on heaks kiidetud vaid KMH programm, mis määratleb mõjude hindamise ulatuse, alternatiivid ja teostamist vajavad uuringud, olemasolevat menetluslikku seisu ei saa käsitleda KMH tulemusena. SWE 07.10.2022 kirjas toodud kokkuvõtte ei asenda ametiasutustega kooskõlastatud ning avalikkusega läbiarutatud ning KeM-i poolt heakskiidetud KMH aruannet. SWE 07.10.2022 kirjas puudub muuhulgas kokkuvõtte sellest, milliseid alternatiive on analüüsitud ning milline on hindamise tulemus. SWE hoonestusala laiendamise taotlus on esitatud pärast Sunly OÜ alade SW6, SW7 ja SW8 taotlusi, mis esitati vastavalt 19.05.2020. TTJA on kinnitanud seda, et avaldab Ametlikes Teadaannetes, ameti kodulehel ja üleriigilises päevalehes teate esimesena esitatud hoonestusloa taotluse kohta, mille osas puuduvad hoonestusloa menetluse algatamisest keeldumise alused. Kehtiva õiguse kohaselt puudub mistahes reegel või juhis selles osas, et eelistada tuleb enne 01.07.2015 esitatud hoonestuslubade taotlusi. Vastupidiselt, vastavalt EhS reeglitele, seadusandja tahte ning TTJA halduspraktikale, tuleb taotlusi menetleda nende laekumise järjekorras ning Sunly OÜ on vastavad taotlused esitanud enne SWE-d.

13.2. Copenhagen Offshore Partners A/S märgib oma 26.06.2023 kirjas, et ei nõustu SWE laienduse taotluse rahuldamisega, kuivõrd seadust tuleks tõlgendada nii, et see ei võimaldaks arendajate ebavõrdset kohtlemist. Hoonestusala suurendamine oleks vastuolus õiguspärase ootuse põhimõttega ja naabermerealadele kandideerinud arendajad ei tohiks oma taotluste muutmise teiste taotlejate menetlusprotsessi sekkuda. Tuuleenergia arendamiseks sobivad merealad on piiratud avalik ressurss, mida tuleks jagada võrdselt ja läbipaistvalt. See suurendab riigi kohustust tagada nende alade jaotamisel võrdne konkurents. Copenhagen Offshore Partners A/S leidis, et SWE-l on huvi korral võimalus esitada naabermerealadele eraldi konkureeriv taotlus vastavalt kehtivatele õigusaktidele ja osaleda avalikel enampakkumistel teiste arendajatega võrdsetel tingimustel, ning näeb SWE taotluses võimalust kuritarvitada hoonestusloa ala muutmise õigust, blokeerides sellega suuri alasid avalikult enampakkumiselt, mis on kõige tõhusam ja läbipaistvam viis pindade jaotamiseks. Seda probleemi suurendab vajadus meretuuleparkide vahelise puhvertsooni järele. SWE põhjendused hoonestusala suurendamise vajaduse osas on ebamääraseks ning ei toetu konkreetsetele andmetele ega dokumentidele. Lisaks leidis Copenhagen Offshore Partners A/S, et hoonestusloa ala muutmise lubamist saab lugeda ELTL artikli 107 alusel ebaseaduslikuks riigiabiaks. SWE hoonestusloa ala muutmise lubamine oleks samuti vastuolus avalike huvidega. Alade ümberkujundamine pidurdaks oluliselt meretuuleparkide menetlusi ning taastuvenegiale üleminekut, mis on olulised eesmärgid nii Eestis kui ka Euroopa Liidus.

13.3. Eolus Offshore Estonia OÜ soovis 28.06.2023 kirjas rõhutada, et SWE viitab, et EhSRS²⁰²¹ § 25 lõike 1 järgi tuleb kohaldada taotluse menetlemisele ka VeeS²⁰²¹ § 222 lõiget 4. Tänaheks on nimetatud säte kehtetu, mistõttu saab kohaldada üksnes taotluse esitamise hetkel kehtinud redaktsiooni, mis pelgalt viitas hoonestusloa taotluses esitatud ala muutmise võimalusele üldiselt. Isegi kui vastab tõele väide, et VeeS²⁰²¹ § 222 lõige 4 oleks kohaldatav, ei nähtu piisavaid põhjendusi hoonestusloaga koormatava ala suurendamiseks. Taotluses on ala suurendamise vajadus põhjendatud SWE majandusliku tasuvusega, koormates laiemat ala ja seega teenides SWE-le suuremat tulu. Taotluse pinnalt ei ole võimalik järeldada, et esialgsel alal tuulepargi arendamine viidatud mahus oleks välistatud, sealjuures kasutades näiteks alternatiivseid meetodeid. Samuti leidis Eolus Offshore Estonia OÜ, et koormatava ala suurendamine paneks teised hoonestusloa taotlejad ebavõrdsesse olukorda. Sellel ajal, kui teised hoonestusloa taotlejad esitasid hoonestusloa taotluse, ei olnud taotlejate jaoks selge, kuidas kavatsetakse menetleda kattuvate alade osas laekunud erinevad hoonestusloa taotlused. Alles 2023. aasta kevadel selgus turuosalistele, et TTJA plaanib alustada hoonestusloa taotluste menetlemist üksnes vähestel aladel, algatades menetlusi taotluste laekumise järjekorras. Enne seda eeldati, et konkureerivaid hoonestusloa taotluseid menetletakse teineteisest eraldi. Lisaks vähendab ala suurendamine huvitatud pooltel võimalust saada hoonestusluba neile eelistatud aladel. Koormatava ala suurendamisel väheneb mereala, millele on võimalik hoonestusloa taotlust esitada. Elektriturul on rohkem konkurentsi juhul, kui meretuuleparkidega elektritootmine on võimaldatud erinevatel tootjatel. Ühele tootjale eelise andmine, suurendades hoonestusloaga koormatavat ala pelgalt tema majanduslikest huvidest lähtuvalt, paneb ülejäänud turuosalistes ning arendajad ebavõrdsesse positsiooni ning kahjustab elektrituru konkurentsi.

14. TTJA palus 30.06.2022 kirjaga nr 16-7/20-06558-092 SWE-l hiljemalt 14.07.2023 esitada majanduslikku ebamõistlikkust tõendavad arvandmed, kuivõrd taotleja ei olnud oma 29.05.2023 kirjas ega sellele lisatud Pondera analüüsis välja toonud andmeid, mis näitaks ebasobivate alade väljaarvamise kaotatud tuulikute arvu või seda, kui palju väheneks kavandatava meretuulepargi koguvõimsus megavattides.

15. SWE esitas 14.07.2023 vastuskirja, milles kordas oma varasemat seisukohta, et VeeS^{2015B} § 22⁹ lõige 3¹ ei näe ette koormatava ala laiendamisel TTJA õigust hinnata taotleja poolset tuulikute paigutust või seda, kas tuulikuid saaks paigutada kuidagi teisiti. SWE on seisukohal, et küsitud teave ei ole taotluse lahendamisel asjakohane ja väljub TTJA kaalutlusruumist. Lisaks rõhutas taotleja, et ainuüksi ebasobiva ala pindala põhjal ei ole võimalik tõsikindlalt välja arvutada alale mahtuvate tuulikute arvu ja võimsust, kuivõrd ebasobiva ala mõju ulatus sõltub sellest, et kuidas täpselt paiknevad ebasobivad alad võrreldes tuulikute soovitud paigutusega. TTJA arvutus eeldab, et tuulikute paigutamisel on võimalik ala perfektselt ära kasutada selliselt, et mistahes kasutuseta jäävaid alasid ei teki. Arvestades keskkonnatingimusi, tuulikutevahelisi puhveralasid, pinnasetingimusi, tuulikute joondamise nõudeid, koridore laevandusele jmt, tekib paratamatult koormatava ala siseselt asukohti, kus mereala ei ole võimalik täielikult kasutusele võtta. Korrigeeritav hoonestusloa ala (197,5 km², millest sõltuvalt vundamenditüübist on sobivat ala 132,8 km² või 163,1 km²) on minimaalne, mille korral meretuulepargi realiseerumine võib osutada tõenäoliseks.

Õiguslik põhjendus

16. VeeS^{2015A} § 22⁷ lõike 8 kohaselt võib Vabariigi Valitsus hoonestusloa taotleja põhjendatud taotlusel muuta hoonestusloa algatamisel määratud tingimusi.

17. VeeS^{2015A} hoonestusloa regulatsioon ei reguleeri eraldi hoonestusloaga koormatava ala suurendamist nagu hilisemad veeseaduse redaktsioonid ja SWE 07.10.2022 taotluse esitamise ajal kehtinud ehitusseadustiku 01.09.2022-16.03.2023 redaktsioon (edaspidi EhS²⁰²²):

17.1. VeeS^{2015B} § 22⁹ lõige 3¹ sätestab: Hoonestusloa menetlemisel, tuginedes eelkõige teostatud uuringute ja keskkonnamõju hindamise tulemustele, võib hoonestusloa andmisel avaliku veekogu koormatavat ala võrreldes hoonestusloa menetluse algatamise otsuses määratletud koormatava alaga maksimaalselt kuni 33 protsendi ulatuses nihutada või suurendada. Koormatavat ala võib vähendada suuremas ulatuses kui 33 protsenti. Koormatavat ala ei tohi nihutada või suurendada ala suhtes, kus on algatatud mõne teise hoonestusloa menetlus.

17.2. VeeS²⁰¹⁹ § 222 lõige 4 sätestab: Hoonestusloa menetlemisel võib, tuginedes eelkõige uuringute ja keskkonnamõju hindamise tulemustele, avaliku veekogu koormatavat ala võrreldes hoonestusloa menetluse algatamise otsuses määratud koormatava alaga kuni 33 protsenti nihutada või suurendada. Koormatavat ala võib vähendada suuremas ulatuses kui 33 protsenti. Koormatavat ala ei tohi nihutada või suurendada sellisele alale, kus on algatatud mõne teise hoonestusloa menetlus.

17.3. EhS²⁰²² § 113¹² lõige 3 sätestab: Keskkonnamõju hindamise ja uuringute tulemusele tuginedes võib hoonestusloa menetlemisel avaliku veekogu koormatavat ala antud koordinaatide suhtes võrreldes hoonestusloa menetluse algatamise otsuses määratud koormatava alaga kuni 33 protsenti nihutada või suurendada, vähendada võib suuremas ulatuses. Avaliku veekogu koormatavat ala ei tohi nihutada või suurendada nii, et see hõlmaks sama asukoha, kuhu on antud hoonestusloa või kus on algatatud teise hoonestusloa menetlus, ja nende lubade koos realiseerimine ei ole võimalik.

18. Tulenevalt asjaolust, et HL algatamise taotlus on esitatud 07.04.2015 (s.o enne EhSRS²⁰¹⁵ ja VeeS^{2015B} § 22⁹ lõike 3¹ jõustumist 01.07.2015) ning hoonestusloa ala laiendamise taotlus esitati 07.10.2022 (s.o pärast VeeS²⁰¹⁹ § 222 lõike 4 kehtetuks muutumist 06.05.2022) ning EhSRS²⁰²² § 25 lõike 1 lause 2 sätestab muu hulgas, et enne EhSRS-i jõustumist (s.o 01.07.2015) kohaldatakse VeeS²⁰¹⁹ § 222 lõiget 4, mis alates 07.05.2022 on kehtetu, ja arvestades, et EhSRS²⁰²² ei näe ette EhS²⁰²² § 113¹² lõike 3 rakendamise kohustust, tuleb vastavalt EhSRS²⁰²² § 25 lõike 1 lausest 1 lahendada SWE 07.10.2022 taotlus VeeS^{2015A} § 22⁷ lõike 8 alusel, kuna VeeS^{2015B} § 22⁹ lõige 3¹, VeeS²⁰¹⁹ § 222 lõige 4 ja EhS²⁰²² § 113¹² lõige 3 ei ole antud juhul kohaldatavad.

19. Olgugi, et VeeS^{2015B} § 22⁹ lõige 3¹, VeeS²⁰¹⁹ § 222 lõige 4 ja EhS²⁰²² § 113¹² lõige 3 ei kohaldu, on võimalik juhendada seadusandja poolt nendes sätetes väljendatud tahtest ja VeeS^{2015A} § 22⁷ lõikes 8 viidatud taotluse põhjendatust hinnata muu hulgas tuginedes uuringute ja KMH tulemustele.

20. Taotluse lahendamisel tuleb kaaluda, kas ja millises ulatuses on põhjendatud VV korraldusega määratud hoonestusloaga koormatava ala laiendamine.

20.1. Taotluse rahuldamise eeltingimuseks on, et KMH ja uuringute tulemused kinnitaksid, et VV korraldusega määratud alal on välistatud kavandatud tegevuse elluviimine. Piisavaks ei ole KMH ja uuringute tulemused, millest järelduvalt on alal kavandatud tegevuse elluviimine majanduslikult ebamõistlik, kulukas ning eeldatavasti tuulikute paigaldamiseks ehitustehniliselt keeruline.

20.2. VV korraldusega määratud hoonestusloa alal soovitud meretuulepargi arendamise võimalik majanduslik otstarbekus on taotleja äririsk. Antud juhul ei ole taotleja tõsikindlalt tõendanud, et olemasolevale hoonestusloa alale ei ole võimalik mahutada HL algatamise

taotluses kavandatud 100 tuulikuga meretuuleparki koguvõimsusega 600 MW ega ka laiendamise taotluses soovitud 1400 MW võimsusega meretuuleparki. Vabariigi Valitsus on seisukohal, et tänast tehnoloogiat arvestades, on VV korraldusega määratud alale võimalik püstitada meretuulepark koguvõimsusega vähemalt 1000 MW, mis on 400 MW võrra suurem taotleja poolt esialgselt kavandatud.

20.3. Nõustuda tuleb RaM-i, MKM-i ning TTJA seisukohtadega, et VV korraldusega määratud hoonestusala paiknevate ebasobivate alade tõttu vähenevat tuulikute arvu kompenseerib võimalus kasutada oluliselt suurema võimsusega tuuliku, kui seda 2015. aastal HL algatamise taotluses osati ette näha. Lisaks on võimalik merepõhja geoloogiast tulenevat takistust tuulikute vundamentide rajamiseks lahendada tuulikute paigutuse või vundamentide alternatiividega, arvestades muu hulgas näiteks rajamise etapiviisilisust või innovatiivseid lahendusi ujuvundamentide näol.

20.4. SWE väide, et KMH programm on heaks kiidetud ja sellega antud nõusolek mõlemale alternatiivile ei ole vasta tõele. VV korraldusega on hoonestusloa menetlus algatatud vaid alternatiiv 1 osas. Alternatiivile 2 põhinevat 16.10.2020 ning 07.10.2022 esitatud 1400 MW võimsusega hoonestusala laiendamise taotluseid ei ole rahuldatud. TTJA on KMH programmi menetlemise ajal juhtinud taotleja tähelepanu, millistel juhtudel oleks võimalik ala suurendada või nihutada ning et silmas tuleb pidada, et laiendamist saab taotleda ainult tuginedes uuringutele ja kinnitatud KMH aruandele.

20.4.1. SWE esitas 25.06.2021 KeM-ile heakskiitmiseks meretuulepargi KMH programmi. KMH programm käsitles muuhulgas 16.10.2020 esitatud HL algatamise taotluse muutmise taotluse ala ühe põhialternatiivina ning mitmes kohas viidati, et eelnimetatud taotlus on menetluses. KeM tagastas 16.07.2021 kirjaga nr 7-12/20/2555-32 KMH programmi täienduste tegemiseks, kuivõrd TTJA jättis 10.06.2021 kirjaga nr 16-7/20-06558-038 HL algatamise taotluse muutmise taotluse rahuldamata ning KeMi hinnangul vajas KMH programm korrigeerimist, et eemaldataks teave menetluses oleva korrigeeritud taotluse kohta. KeMi poolt 10.08.2021 heaks kiidetud parandatud KMH programm ei märgi, et alternatiivile 2 põhinev taotlus oleks rahuldatud.

20.5. Kuivõrd KMH täiemahulist analüüsi ei ole veel läbi viidud ega KMH aruannet kinnitatud, ei ole võimalik hinnata kõiki võimalike leevendusmeetmete rakendamist reaalsetele katendi sette paksusest ja lubjakivi lasuvussügavusest tulenevatele keskkonnamõjudele meretuulepargi rajamisel. Vaivundamendi kasutamise osas nähtub ainult, et tegemist oleks taotlejale kuluka lahendusega, mis mõjutaks projekti kulutõhusust negatiivselt, kuid millisel määral jääb esitatud teabe põhjal ebaselgeks. TTJA on palunud taotlejal esitada majanduslikku ebamõistlikkust tõendavaid arvandmeid, et veenduda ala kasutamise võimatuses. Taotleja on otsustanud vastavaid andmeid mitte esitada.

20.6. SWE hoonestusloa ala laiendamise taotluse lahendamisel ei ole võimalik juhendada OÜ Utilitas Wind hoonestusala laiendamise menetluse tulemusest. OÜ Utilitas Wind hoonestusala nihutati TTJA 09.03.2023 otsusega nr 1-7/23-063 ilmselgel põhjusel, kuna alale ulatus lindude rändekoridor. OÜ Utilitas Wind hoonestusloa menetluse algatamisel määratud koormatava ala lõunapoolses osas ei ole objektiivselt võimalik tuuliku püstitada ning selle ala jätmine hoonestusala hulka oleks olnud põhjendamatult riigi ressursi hõivamine. Seega osale OÜ Utilitas Wind esialgsel hoonestusloa alale ehitamine on tõendatult ja objektiivselt võimatu, mitte majanduslikult ebamõistlik või ehitustehniliselt raskendatud.

20.7. VeeS^{2015A} § 5 lõike 1 punktist 3 ja lõikest 2 tulenevalt kuulub territoriaalmeri riigi omandisse. Riigil kui territoriaalmeri omanikul on õigus oma vara valitseda. Riigivara seaduse 01.01.2015-30.06.2015 redaktsiooni § 8 lõikes 1 on sätestatud, et riigivara valitseja on kohustatud riigivara valitsema eesmärgipäraselt, otstarbekalt, säästlikult ning

heaperemehelikult. Sama paragrahvi lõikes 4 on sätestatud, et tehes riigivaraga mis tahes toiminguid või tehinguid, peab riigivara valitseja juhinduma põhimõttest suurendada kasu ja vältida kahju, mis võib neist toimingutest või tehingutest saada. Hoonestusloa taotlused mereala kasutusele võtmiseks on oma sisult kõik sarnased ja täidavad realiseerumisel riigi eesmärgi, et Eestis oleks võimalik juba aastal 2030 toota sama palju taastuvelektrit, kui on Eesti aastase tarbimise kogumaht. Nii hetkel kehtiv kui varem kehtinud hoonestusloa menetluse algatamise regulatsioon näeb ette, et samale avaliku veekogu piiritletud alale esitatud hoonestusloa taotlused lähevad konkureerivasse menetlusse, kui puuduvad keelduvad asjaolud hoonestusloa taotluse menetlusse võtmiseks. Hoonestusloa menetluse algatamise konkurss tähendab riigile läbi enampakkumise läbiviimise kasu riigile. SWE taotlusega hõlmatud täiendava mereala osas on riigi huvi viia läbi enampakkumised ning peale konkreetse enampakkumise läbiviimist ja enampakkumise summa tasumist riigikassasse saab võitja alustada nimetatud merealale tuulepargi arendamist. Vastava soovi korral on SWE-l võimalik nende alade osas esitada konkureeriv taotlus ja kvalifitseerumise korral osaleda enampakkumistel.

20.8. Tuleb nõustuda arendajate ja TTJA seisukohaga, et ühele meretuuleparki kavandavale ettevõttele eelise andmine, suurendades hoonestusloaga koormatavat ala taotleja majanduslikest huvidest lähtuvalt, paneb ülejäänud turuosalised ning arendajad ebavõrdsesse positsiooni ja kahjustab perspektiivselt elektrituru konkurentsi. SWE-le vajaliku täiendava mereala kasutamiseks on õige ja õiglane, kui SWE konkureerib teiste arendajatega võrdsetel tingimustel.

21. Eeltoodust tulenevalt ei ole põhjendatud hoonestusloaga koormatava ala laiendamine ja seega VV korralduse muutmine ning seetõttu tuleb SWE 07.10.2022 taotlus rahuldamata jätta.

Ärakuulamine

22. TTJA saatis XX.08.2023 kirjaga nr X käesoleva korralduse eelnõu Saare Wind Energy OÜ-le tutvumiseks ning arvamuse ja seisukoha andmiseks.

Otsus

Jätta rahuldamata Saare Wind Energy OÜ 07.10.2022 esitatud taotlus hoonestusloaga koormatava ala laiendamiseks ning keelduda Vabariigi Valitsuse 28.05.2020 korralduse nr 183 „Hoonestusloa menetluse ja keskkonnamõju hindamise algatamine“ muutmisest.

Korralduse vaidlustamine

Korraldust on võimalik vaidlustada halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras 30 päeva jooksul korralduse Riigi Teatajas avaldamise päevast arvates.

Korralduse teatavaks tegemine

Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametil teha korraldus teatavaks Saare Wind Energy OÜ-le.